

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Головіна В.В.

Національний університет харчових технологій

В сучасних умовах розвиток економіки України пов'язаний із вирішенням багатьох економічних проблем, основними з яких є: спад промислового виробництва, перевищення імпорту товарів над експортом, значне відхилення державних доходів від плану, негативне сальдо платіжного балансу, погіршення міжнародних резервів, негативна ситуація на міжнародних сировинних ринках, незрозуміла перспектива співпраці з МВФ, неспроможність уряду повністю виконати план запозичень, висока частка соціальних витрат по відношенню до ВВП тощо. Промисловість України, яка формує 21-23 % вітчизняного ВВП, у 2013 р. продемонструвала негативну динаміку. Майже в усіх галузях промисловості відбулось скорочення обсягів виробництва. Найбільше скорочення промислового виробництва у 2013 р. порівняно з попереднім роком спостерігалось у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції — на 17,5% , машинобудуванні — на 13,8%, виробництві коксу та продуктів нафтопереробки — на 11,2%, металургійному виробництві — на 5,8% та виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів — на 5,5%. Галузями, що продемонстрували темпи приросту у 2013 р. стали: фармацевтична (приріст склав 14,8% за рахунок розширення лінійки продукції та налагодження випуску більш дешевих аналогів імпоротної продукції) та сільське господарство (13,7% за рахунок рекордного за останні роки врожаю зернових) [2].

За даними Державного комітету статистики у 2013 р. зростання ВВП України склало 0%, номінальний ВВП склав 1444 млрд гривень. Індекс промислової продукції у 2013 р. порівняно з відповідним періодом 2012 р. становив 94,7%. У 2013 р. обсяг експорту товарів до країн СНД становив 35,9% від загального обсягу експорту, Європи — 27,6%, у тому числі до країн Європейського союзу — 27,1%, Азії — 25,7%, Африки — 6,6%, Америки — 3,9%, Австралії та Океанії — 0,1% [2]. Загалом низхідний тренд розвитку промислового виробництва був зумовле-

ний комплексом чинників, пов'язаних із збереженням значних фінансових проблем у країнах Єврозони, Росії та Близького Сходу, посиленням рецесійних тенденцій, що негативно позначилося на динаміці зовнішнього попиту.

Останні підсумки роботи промисловості України ще раз підтверджують факт надзвичайної відкритості національної економіки та її залежності від кон'юнктури світового ринку. Обмежене кредитування реального сектора та високі процентні ставки за кредитами стали каталізаторами уповільнення економічного зростання.

Стан інноваційної діяльності в економіці України протягом останніх років більшістю науковців визначається як кризовий і такий, що не відповідає сучасній стратегії розвитку країни. Він має сталу тенденцію до зниження. Це підтверджується щорічним зменшенням кількості та питомої ваги підприємств, що впроваджували інновації в усіх галузях промисловості. Основні напрями інноваційної моделі визначені у «Стратегії економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) шляхом Європейської інтеграції» [1].

За рейтингом Global Innovation Index у 2013 р. Україна за рівнем інноваційності зайняла 49 місце (у 2012 р. — 56 місце), тобто увійшла до 50 найбільш інноваційних країн. Серед семи критеріїв, які розглядають аналітики, Україна позитивно оцінюється тільки за двома критеріями: рівню вищої освіти та за патентною активністю, що говорить про актуальність проблеми інноваційного розвитку для національної економіки. Негативно впливають на економічне зростання галузі і такі чинники, як: фінансова нестабільність, низький технічний рівень і високий рівень зношення технологічного обладнання, недостатній рівень менеджменту підприємств, високий рівень конкуренції. Отже, повинна відбутися трансформація складу і структури джерел і ресурсів, які визначають економічне зростання, тобто потрібен перехід галузі на інноваційний шлях розвитку. Водночас відмова від інноваційного розвитку може призвести до негативного ефекту і, як наслідок, зниження конкурентоспроможності та втрати ринків збуту продукції.

Разом з тим в умовах напруженості економічних відносин України з РФ та невизначеності щодо стратегії захисту урядом інтересів вітчизняних експортерів слід очікувати скорочення зовнішнього товарообігу з країнами Митного Союзу. Зокрема, скорочення експорту вітчизняної продукції до РФ, який зараз складає близько чверті його загального обсягу, може негативно вплинути на розвиток харчової та машинобудівної галузі у разі відсутності прогресу щодо диверсифікації ринків збуту.

Перспективи створення зони вільної торгівлі із ЄС стимулюватимуть вітчизняний бізнес до приведення продукції та технологічних процесів у відповідність зі стандартами ЄС, що сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності та експортного потенціалу вітчизняної економіки у середньостроковій перспективі. Разом з тим такі зрушення можуть виявитися недостатніми для зміни тренду розвитку вітчизняної економіки у наступному році.

Стан економіки України є досить нестабільним, на що вказують досліджені показники розвитку, за якими у 2015 р. передбачено лише мінімальне економічне зростання з обсягом номінального ВВП у 1,76 трлн грн., рівнем інфляція — 10,9% та скороченням номінальної заробітної плати з урахуванням зростання цін майже на 2%. Тому необхідною умовою досягнення економічного розвитку є пошук ефективних шляхів оздоровлення економіки, забезпечення стабільності

національної грошової одиниці, врегулювання воєнно-політичних конфліктів та вдосконалення соціальної політики для відновлення довіри суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) «Шляхом Європейської інтеграції» / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін. — К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. — 416 с.

2. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Науковий керівник: Швед Т.В.